

A fehér daru

(Az eladott álom – japán mesék. Madách
Bartislava 1978. Fordította: Zádor Margit.
Átdolgozta Vaskor Gréta.)

Élt egyszer egy apa, meg egy anya, egyetlen fiúk volt, akit Csutarónak hívtak. A szülők öregek voltak már, és így Csutaro művelte a család rizs-földecskéjét, s ha a földön nem volt éppen sok munka, kijárt az erdőbe fáért, eladta a városban, és ez a kis bevétel javított valamit szűkös megélhetésükön. Szorgalmas és engedelmes fiú volt, de a szülei mégis gyakran szidták, mert nagyon jószívű volt, és gyakran megtörtént, hogy ha a városból hazamenet egy koldussal találkozott az úton, megosztotta vele azt a pár rézgara-st, amelyet a fáért kapott, és sohase utasított el senkit, aki egy kis ennivalót kért tőle. De idős apja olyankor haragudott rá a legjobban, ha együtt mentek ki az erdőbe. Az öreg szeretett volna elejteni valami vadat, hogy kissé változatosabbá tegye az egyhangú kosztot, de Csutaro mindig kődobással, vagy hangos kiáltozással elriasztotta a madarat, vagy más állatot, amelyet az apja zsákmányul szemelt ki.

A fiúnk ugyan nagyon dolgoz, azt meg kell adni, de nem sok sütnivalója van. Egész életében a földet fogja túrni, vagy az erdőben fog robotolni. Egyáltalán nem ismeri az életet! – mondogatták a szülei, egymásnak, de a fiuknak is.

Egy szép napon Csutaro ugyanúgy, mint máskor, az erdőn keresztül hazafelé tartott a városból. Vidáman telt az útja, nézte a fákat, hallgatta a madarak énekét. Egyszer csak furcsa hang ütötte meg a fülét. A hang irányába nézett, és egy magas fa ágvillaiba szorult fehér darut pillantott meg, amely sehogy sem tud onnan kiszabadulni. A feje lekókadott, és erőtlenül csapkodott a szárnyaival. Csutaro gyöngéden kiemelte az ágvillából, és akkor észrevette, hogy a madár meg van sebezve. Szárnya alól hosszú nyílvessző állt ki.

– Szegénykém – simogatta meg Csutaro a madarat –, milyen sokat szenvedhetél! Megsebzett egy vadász, és nem tudtál tovább repülni, és sebzetten az ágak közé szorultál. De ne félj, most már minden jó lesz, a seb nem veszélyes.

Óvatosan kihúzta a nyilat a daru testéből, gondosan kitisztította és bekötözte a sebet. Aztán fogta a madarat, bevitte mélyen az erdőbe, és egy biztonságos helyen letette a bokrok közé.

– Meglátod, nem sokára vígan fogsz repülni! – vigasztalta, és folytatta az útját hazafelé.

Aztán eljött az évnek az az időszaka, amikor a mezőn nem volt sok munka, Csutaro minden reggel kijárt az erdőbe fáért, és csak késő este tért haza. Egyszer, amikor megint az erdőben volt, egy szép fiatal lány állt meg a házuk előtt. A karján egy nagy batyut cipelt, mintha hosszú útra indult volna. A kerítésen keresztül halk, de csengő hangon bekiáltott a házba:

– Otthon van-e Csutaro úr? A házból, kijött Csutaro öreg édesanyja, és nagyon meglepődött, hogy ilyen széplány keresi a fiát.

– Jöjjön beljebb, kisasszony, de a fiam nincs itthon. Fáért ment az erdőbe, és csak sötétedéskor jön haza. Ha akarja, várja meg odabent.

A széplány nem fogadta el a meghívást, leült a padkára a ház előtt, és ott várta türelmesen Csutarót. Az öreg szülők kíváncsian kerülgették, és igyekeztek beszédbe elegyedni vele, hogy megtudják, mit keres egy ilyen széplány az ő falujukban, de próbálkozásuk sikertelen maradt. A lány ugyan kedvesen és udvariasan mosolygott, de minden kérdésre csak azt válaszolta, hogy megvárja Csutarót.

Végre, amikor már teljesen besötétedett, nagy köteg fával a hátán megjött Csutaro. A széplány fölállt, meghajolt, és finom halk hangján megkérdezte:

– Csutaro úrhoz van szerencsém?

– Igen, Csutaro vagyok – felelte csodálkozva Csutaro. – Mit kíván tőlem?

– Reggeltől várok már itt magára – felelte a széplány, és szerényen mosolygott Csutaróra.

– Jöjjön be a házukba, bizonyára fáradt már – mondta Csutaro, akit zavarba hozott a szokatlan látogatás. Bekísérte a lányt, és megkínálta a család szerény eledelével.

A lány nem utasította el a meghívást, a küszöbön levetette a szandálját, és megvacsorázott Csutaróval, meg öreg szüleivel. Amikor a vacsorát befejezték, a lány ismét kedvesen elmosolyodott, szemérmesen lesütötte a szemét, és megkérdezte Csutarót, tetszik-e neki annyira, hogy feleségül vegye? Csutaro majd kővé vált, meglepetésében. Ilyen szép lány, és feleségül menne, egy szegény paraszthoz, egy rőzszeszedőhöz? A szülők is ijedten közbe szóltak: honnan szerezhetne az ő fiúk annyi pénzt, hogy megnyerjen, és eltartsa egy

ilyen szép feleséget! A család nagyon szegény, és a fiuknak még sokáig kell várnia arra, hogy megnősülhessen.

A szép lány, azonban nem értett ezzel egyet:

– Ahhoz, hogy az ember boldog legyen az életben, nem kell gazdagnak lennie, az a fő, hogy jó szíve legyen. Ha beleegyeznek abba, hogy a házukba maradnak, nem fogják megbánni. Mindenféle munkát el tudok végezni, és négyesben jól megy majd a sorunk.

Amikor Csutaro öreg édesanyja meghallotta, hogy a menyasszony nem csak szép, hanem még dolgozni is tud, nagyon megörült, mert arra gondolt, hogy segítőtársa lesz. Így aztán az öreg szülők, végül is beleegyeztek a házasságba, és Csutaro magán kívül volt örömeiben. Hiszen álmodni se mert arról, hogy ilyen gyönyörű felesége lesz. Megkérdezte, hogy hívják a lányt.

– Hívják Komacsinak.

Aztán csomóra kötött kendőjéből pénzt vett elő, és elküldte Csutarót, hogy vásároljon ennivalót, meg rizsbort. Nagy lakodalmat rendeztek. Az öregeknek még sohasem volt részük ennyi jóban, és nem győzték eléggé dicsérni fiuk újdonsült feleségét.

Csutaro ismét eljárt az erdőbe, de munkája befejeztével sietett haza, hogy minél előbb a feleségével lehessen, és arcáról egész nap nem tűnt el a boldog mosoly. A feleségének csak úgy égett a keze alatt a munka, és ha az anyósának eszébe jutott valami, amit még el kellene végezni, az már régen készen volt. Így hát mind a négyen elégedetten éltek, és örömük még nagyobb volt, amikor Komacsi egészséges fiút hozott a világra.

Eltelt bizonyos idő. Egy este, amikor Csutaro úgy, mint máskor, hazajött a mezőről, és vacsora után fáradtan pihent a gyékényen, Komacsi ezt mondta:

– Naphosszat nehéz munkát végzel, mégis olyan szerényen élsz. Ha valami ilyen üzletet nyithatnánk, nem kellene egész nap a mezőn hajlonganod, vagy az erdőben gürcölnöd. Én jól tudok szőni, és ezzel kezdhethénk.

Aztán csomóra kötött kendőjéből kivett egy marék pénzt, és elküldte Csutarót, vegyen rajta egy szövőszéket és mindent, ami a szövéshez szükséges.

Csutaro másnap mindent elhozott a városból, amire a feleségének a szövéshez szüksége volt, Komacsi pedig megkérte, állítsa föl a szövőszéket házaskájuk padlásán. Aztán figyelmeztette Csutarót és szüleit, hogy a szövés nagyon sokáig fog tartani, de ő arra kéri őket, hogy egész idő alatt, amíg ő szőni fog, hagyják egyedül.

Attól a naptól kezdve Komacsi három éven keresztül minden nap már viradatkor fölment a padlásra, és szorgalmasan szőtt egész estig. Napról nap-

ra sápadtabb és soványabb lett, és gyakran csaknem elájult a gyengeségtől. Csutaro kérve kérte, hogy hagyja abba azt a fárasztó szövést, hiszen ő nem vágyik semmiféle gazdagságra, ne tegye magát tönkre. Komacsi azonban mindannyiszor elutasítóan rázta a fejét. Végül három év eltelte után, egy nyáláb kelmével a karján jött le a padlásról. A kelme élénk, soha nem látott színekben ragyogott, és könnyű volt, mint a pehely, noha úgy melegített, mint a legnehezebb selyem. Csutarónak és szüleinek még a lélegzetük is elállt ámulatukban. Ilyen kelmét még sohasem láttak.

Komacsi azonban alig állt a lábán. Annyira kimerült, hogy le kellett feküdnie. Gyenge hangon megkérte Csutarót, hozza oda neki csomóra kötött kendőjét, amellyel a házukba jött, és amikor Csutaro teljesítette a kívánságát, két aranyat vett elő a kendőből.

– Indulj el hazulról, menj mindaddig, amíg el nem költöd a két aranyat, és csak azután add el a kelmét. Így kapsz érte a legtöbb pénzt.

Csutaro batyuba kötötte a becses kelmét, a két aranyat pedig az erszényébe csúsztatta. Nehezen búcsúzott feleségétől, aki olyan gyenge volt, mintha nagy betegséget vészelt volna át.

Csutaro napokon keresztül rótta az utat, de még mindig nem költötte el az első aranyat sem, pedig egyáltalán nem takarékoskodott. Végre egy távoli városba érkezett, és ott a piacon hozzálépett egy kereskedő, és megkérdezte, milyen áruval érkezett olyan messziről. Csutaro elővette a tarisznyájából a kelmét, amelyet Komacsi szőtt. A kereskedő nézegette, meg –megemelgette a kezében, az arcához szorította, aztán lelkesen fölkiáltott:

– Ez aztán az anyag! És, hogy melegít! Mintha élne! Soha életemben nem láttam ilyen szépet! – Hol szerezted?

– A feleségem szötte – válaszolta büszkén Csutaro.

– Add el nekem, ezer aranyat adok érte.

Csutaro csak ennek az összegnek a hallatára fogta föl, milyen értékes dolgot készített Komacsi. Eszébe jutott azonban a felesége tanácsa, hogy a kelmét csak akkor adja el, ha már elköltötte a két aranyat, Valami kifogást mondott tehát a kereskedőnek, és ment tovább. Nem sokára egy másik városba érkezett. Egyenesen a piacra indult, s amikor ott elővette a kelmét, nyomban körül állták az emberek, és lelkesedve csodálták Csutaro áruját. A leggazdagabb kereskedő négyezer aranyat kínált érte. De Csutarónak ismét eszébe jutottak Komacsi szavai, és mert a pénzes zacskójában, még egy egész aranya volt, és az elsőt sem költötte el egészen, nem adta el a kelmét. megpihent egy kicsit, aztán tovább indult. A városokat most már nagy távolságok vá-

lasztották el egymástól, és Csutarónak több napig kellett gyalogolnia, amíg a következőbe ért. Ott még több ember vette körül a piacon, mint azelőtt, és egymással vetélkedve, egyre több és több pénzt kínáltak a kelméért. A város leggazdagabb embere nyolcezer aranyat akart érte adni, de Csutaro neki sem adta el, hiszen az erszényében, még egy egész arany volt.

A csodálatos kelmének híre terjedt az egész környéken, s mire Csutaro a következő városba ért, már várták a környék leggazdagabb emberének a szolgálai, és egyenesen urukhoz vezették. Amikor a dúsgazdag úr meglátta a kelmét, amely a szivárvány minden színében játszott, könnyű és finom volt, mint a pehely, és jobban melegített, mint a legnehezebb selyem, kijelentette, hogy ezt a kelmét megszerzi, bármibe kerüljön is, és tízezer aranyat ajánlott föl Csutarónak. Csutaro azonban elutasította az ajánlatot. nem adhatja el a kelmét, még ha tízezer arany olyan vagyon is volt, amit még álmában sem remélt. A dúsgazdag úr kérlelni kezdte:

– Add el nekem ezt a kelmét. Jól van, ha kevesled a tízezer aranyat, adok érte húszezret.

Húszezer arany! Csutarónak még a lélegzete is elállt. Ennyi pénz! Ennyivel bizonyára Komacsi is meg lesz elégedve. Így hát, elhatározta, hogy eladja a kelmét, noha az erszényében, még majdnem egy egész arany volt. A dúsgazdag úr azonnal kifizette a pénzt, és szegény Csutarónak ugyan csak össze kellett szednie magát, hogy ezt a rengeteg aranyat el bírja vinni. Örvendezve ment hazafelé, de az út most sokkal tovább tartott. Más dolog húszezer arannyal a hátán gyalogolni, mint egy könnyű batyuval

Végre hazaért. Komacsi boldogan üdvözölte. Már megerősödött egy kicsit. Megkérdezte milyen volt a vásár, és Csutaro büszkén mutatott a ládára.

Húszezer arany van benne. Eggyel sem kevesebb, magam számoltam meg.

Az öreg szülők majd kővé váltak. Húszezer arany! Ez olyan nagy vagyon, amit még elképzelni sem tudtak. Megkérték a fiukat, mutassa meg nekik azt a temérdek aranyat. Csak Komacsi kérdezte kissé csalódottan:

– Ugye eladtad a kelmét, még mielőtt a két aranyat elköltötted? Ha vársz még, harmincezer aranyat kaptál volna. Így tízezer aranyat veszítettünk.

De aztán legyintett:

– Ej, mit, így is elég pénz ez – mondta, és pompás lakomát készített a hosszú útról megtért férje fogadására.

A pénzen új tágas házat építettek, és Csutaro gazdag kereskedő lett. Komacsi önfeláldozóan segített neki mindenben, nevelte a fiukat, és gondoskodott az öreg szülőkről. A gazdagság nem rontotta meg Csutarót, ugyanolyan jó szívű és

kedves volt, mint az előtt és így a család valóban boldogan élhetett. Csakhogy Csutaro anyja, aki nem tudta elfelejteni azt a sok aranyat, amely a ládában volt, amikor Csutaro hazajött a hosszú útról, nem hagyta békén a menyét:

– Nem szőnél megint olyan gyönyörű kelmét? Mennyi aranyunk volna megint! És az egész a ládában maradhatna, mert az új házat már fölépítet-tetek, berendeztetek, az üzlet jól megy, semmire se kellene már költeni, és ki tudja, talán egyszer még hasznát vehetnénk. Ha valóban jó asszony vagy, és gondoskodni akarsz a fiad jövőjéről, akkor megszövöd az új kelmét... – un-szolta minden áldott nap.

Komacsi vonakodott teljesíteni anyósa kívánságát. Megmagyarázta neki, hogy Csutarónak és a fiuknak sem kell félniük a jövőtől, elég pénzük van, és Csutaro jó kereskedő, de az öregasszony mindig letorkolta.

– Ne beszélj, ne beszélj. Lusta vagy, és nem akaródzik neked. Más asszony a te helyedben igyekezne mindent megtenni a családjáért, ami módjában áll.

Végül Komacsi megadta magát, egy félreeső szobában újra fölállította a szövőszéket, és felkészült a szövésre. Csutaro megpróbálta lebeszélni, figyel-meztette, mennyit szenvedett, amikor az első kelmét szőtte, és most már nincs szükségük a pénzre, de Komacsi csak szomorúan mosolygott.

– Három év gyorsan elrepül. Csak arra kérlek mindnyájukat, hogy amíg szövök, hagyjatok magamra.

És attól a naptól kezdve, ugyanúgy, mint évekkel ezelőtt, minden reggel bement a szövőszobába, gondosan bezárkózott, és csak este jött ki. De már néhány nap múlva meglátszott rajta, hogy mennyire fáradt; gyönyörű finom arca megsápadt, és kimonója övét, egyre szorosabbra kellett húznia.

– Mit csinál tulajdonképpen? – ez a kérdés motoszkált folyton anyósa fejében. – Biztosan csak azért fogy ennyire, hogy engem bosszantson. Hiszen olyan sok asszony sző, és egyik sem csinál belőle ilyen nagy titkot.

Egy reggel megvárta, amíg mindenki elment hazulról a munkáját végez-ni, aztán lábujjhegyen ahhoz a szobához settenkedett, ahol Komacsi dol-gozott. Letérdelt a tolóajtó elé, és nesztelenül félretolta. A résen át, egy nagy szövőszéket és előtte egy fehér darut pillantott meg, amint a szár-nyából tollakat tépdés ki a csőrével. A madarat teljesen elöntötte a vér, és a szárnyából már nagyon sok toll hiányzott. Mikor észrevette az ajtó résén kíváncsian leskelődő öregasszonyt, fájdalmasan felkiáltott és kirepült az ablakon.

A fájdalmas kiáltást meghallotta Csutaro is, és ijedten az anyjához sza-ladt. Az öregasszony elmondta neki, mit látott. Csutaro kirohant a házból,

és kémlelni kezdte a kert fáinak lombját. Végül az egyikén fölfedezte a megkopasztott fehér darut. Mivel a szárnyából sok toll hiányzott, nem tudott messzire repülni, és a kimerültségtől haldoklott a fán, s a daru így szólt Csutarához:

– Csutaro, emlékszel még arra a fehér darura, amely beszorult egy fa ágai közé? Én voltam az. Aztán eljöttem hozzád, hogy megháláljam, életem megmentését. Most meghalok.

Így szólt a fehér daru, és meghalt.